

Józefa Bema

Dzielnice: Wola

Osiedla: Czyste

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1921

Opis

Józef Zachariasz Bem (1794-1850) - inżynier wojskowy, generał, strateg. Pochodził z Tarnowa, kształcił się w Krakowie, w 1809 roku wstąpił w szeregi wojsk Księstwa Warszawskiego, kształcąc się w szkołach artyleryjskich. Za udział w kampanii napoleońskiej 1812 roku został awansowany do stopnia porucznika a za późniejsze zasługi odznaczony krzyżem Legii Honorowej. W stolicy znalazł się w 1815 roku i w tutejszym Arsenale cztery lata później rozpoczął cykl wykładów prowadzonych w ramach Zimowej Szkoły Artylerii. Był wolnomularzem, co po wydaniu się spowodowało jego aresztowanie a w 1826 roku wydalenie ze służby za wykroczenie dyscyplinarne, jakim miał być pojedynek. Wyjechał wówczas do Lwowa, jednak na wieść o powstaniu listopadowym powrócił. Uczestniczył w bitwie pod Iganiami oraz Ostrołęką (za co awansowano go do rangi majora) a między 6 a 8 IX 1831 roku dowodził artylerią broniącą stolicy. Po klęsce zrywu tułał się po całej Europie, próbując stworzyć siły zbrojne mogące pomóc Polsce odzyskać niepodległość. Brał udział w Wiośnie Ludów na Węgrzech, wcześniej próbował wskrzесиć powstanie w Galicji. Po kolejnych niepowodzeniach udał się do Turcji i przeszedł na islam, przyjmując imię Murat Pasza. Zmarł w Aleppo (Halab) w Syrii a jego ciało w 1929 roku zostało sprowadzone do rodzinnego miasta.

Do 1954.05.20 był patronem dzisiejszej ul. Rejonowej, do 1960.10.14 ul. Dowódców a do 1979.01.31 ul. Konotopskiej.

Ciekawostki

Powstała ok. 1860 pod nazwą Kościelna lub Parafialna, gdyż biegła przy kościele św. Stanisława Biskupa. Ok. 1928 puszczono ulicą tramwaj. Zabudowę ulicy zniszczono w 1939 i 1944, odbudowano po wojnie.

Stan obecny:

Nr 56: **Osiedle Pracowników PKP**. Budynek powstał w 1923-4 wg proj. Aleksandra Ranieckiego.

róg ul. I. Prądyńskiego: **kapliczka**.

Nr 60. **Biurowiec**.

Kamienica. Przed wojną mieszkał tu **Henryk Emchowicz** (1902-1984) - absolwent Politechniki Warszawskiej, jeden z najlepszych przedwojennych piłkarzy. Szkolony w Slavii, trafił do Polonii Warszawa, gdzie przez 11 lat grał na pozycji napastnika i lewego łącznika. Ze swoją drużyną zagrał w czterech finałach mistrzostw Polski. Po agresji wojsk sowieckich na Polskę został aresztowany. Cudem ocalony z wywózki do Katynia, znalazł się na Syberii i później dołączył do armii gen. Andersa, z którą przedostał się na Zachód. Po wyzwoleniu pozostał na emigracji, zmarł w Londynie.

Nr 63\65: **Fabryka Towarzystwa Akcyjnego Przemysłowych Zakładów Mechanicznych Lilpop, Rau, Loewenstein**. Początkowo była to mała fabryka braci Evans na Świętojerskiej. Produkowano tu narzędzia rolnicze. W 1870 rozpoczęto budowę wagonów kolejowych i konstrukcji żelaznych, początkowo na Solcu. W 1873 fabryka zbudowała most przy Cytadeli. Budynek zakładowy powstał w 1899-1903. Na początku XX w., te najnowocześniejsze zakłady zatrudniały już ok. 2000 osób. Prowadzono tu również kursy rysunku technicznego i szkołę zawodową. Po zniszczeniach w czasie I wojny, zakłady odbudowano i unowocześniono. Od 1921 zaczęto produkować tu wagony kolejowe i tramwajowe, nadwozi i podwozi, silników. W 1938 pracowało tu już ok. 3900 osób. W 1939 spadły na fabrykę bomby, a w 1944 powstanie dopełniło dzieła zniszczenia. Po wojnie zakłady nie wznowiły produkcji. Do dziś istnieją:

Hala fabryczna.

Biuro.

Budynek mieszkalny.

Nr 69: **Budynek mieszkalny**. Powstał w 1890 dla urzędników.

Nr 70: **Przędzalnia WOLA**. Powstała w 1920-30. Spółka akcyjna wyrobów bawełnianych. Biuro było w Łodzi na Piotrkowskiej, ale produkcja działała tu. Powstała jeszcze przed I wojną, była to jedna z pierwszych zelektryfikowanych fabryk w Warszawie. Produkował materiał nieprzemakalny, tkany tak gęsto, że nie potrzebny był jakikolwiek impregnat. Głównym elektrykiem był tu inż. Bolesław Konorski, późniejszy profesor Politechniki Łódzkiej. Do dziś przetrwał budynek administracyjno-mieszkalny. Mieściła się tu WKU, a dziś wolski wydział kultury i Zakład Gospodarki Nieruchomościami Wola. Po przyjeździe do Warszawy w 1929 roku zamieszkał tu pisarz Jan Parandowski (1895-1978).

Nr 72: **Dom Spółdzielczy ZUS**. Zbudowany w 1931-2.

Nr 73\75: **Kościół św. Stanisława Biskupa Męczennika i św. Wawrzyńca**. Po zamianie kościoła św. Wawrzyńca na cerkiew, właściciel Czystego, Michał Biernacki ufundował tu drewniany kościółek. Murowany powstał w latach 1858-61 dla mieszkańców wsi Wielka Wola z inicjatywy Michała Biernackiego, wg planów Józefa Orłowskiego; część realizacji ufundowało miasto. Budynek powstał w stylu Rohbau (niemiecka odmiana romanizmu). 14.10.1860 świątynię poświęcił ks. Bp hr. Plater, sufragan łowicki. W czasie zaborów odbywały się tu msze patriotyczne. W 1932 dodano 2 nawy. W czasie wojny hitlerowcy zamienili kościół na stajnię, a w 1945 usunięto zniszczenia. Nocą kościół jest pięknie oświetlony, twórcą projektu iluminacji był Wojciech Żagan.

Na fasadzie figury św. Stanisława i Jana Nepomucena dłuta Faustyna Cenglera z 1861.

Wewnątrz znajdują się obraz MB Elekcyjnej z 1621, przeniesionej tu z kaplicy, stojącej na Polu Elekcyjnym (wystawiano go w czasie elekcji). W czasie 400 lat stołeczności Warszawy odsłonięto pomnik Electio Viritim na Młynarskiej i przeniesiono obraz tymczasowo w tamte miejsce. Wykorzystano okazję do renowacji obrazu, w czasie której okazało się, że obraz został namalowany

na wizerunku MB Pocieszycielki. Srebrną suknię, która pokrywała obraz, odnowiono, ale nie założono jej z powrotem: wykonano kopię obrazu i wraz z suknią przekazano do kaplicy parlamentarnej w 2000. Są tu również obrazy Aleksandra Kamińskiego i Ignacego Gierdziejewskiego z 1861. Ołtarze pochodzą z czasów okupacji niemieckiej.

Figura Matki Bożej z 1860.

Krzyż dębowy. Upamiętnia poległych powstańców styczniowych. Postawiony w 1865.

Nr 74: **Dom Spółdzielczy ZUS.** Zbudowany w 1931-2.

Nr 76: **Gimnazjum nr 50 i XXXIII LO im. Mikołaja Kopernika.** Miała kopuły, w których, zgodnie z projektem, miały powstać obserwatoria astronomiczne. Wprawdzie szkoła zaczęła swą historię w 1907 na pl. Witkowskiego (później Pańska 100a, Łucka 2), ale tutaj zajęcia rozpoczęły się we wrześniu 1927 dla szkoły nr 129, a następnie szkoły 128, 183, wieczorowe i kursy dokształcające. 5 budynków zbudowano za pieniądze magistratu, w celu krzewienia edukacji wśród młodzieży. Jest to 4-piętrowy budynek z 26-cioma salami, salą gimnastyczną i świetlicą. W skrzydle prawym umieszczono SP 129 (później 132), na środku SP 182, a w lewym skrzydle SP 183, wraz z kursami wieczorowymi. W 1938 uczyło się tu ok. 2200 uczniów. W 1942 Niemcy urządzili tu Legionierski Lazarett i skład amunicji. Szkołę przeniesiono na Wolską 125, ale nie było tam warunków: wspólnym wysiłkiem Henryka Maciejewskiego i nauczycieli udało się stworzyć tam bibliotekę i wyposażenie sal, ale H.M. wreszcie zamordowano 06.08.1944, a w szkole działało tajne nauczanie. W 1945 budynek zajmowali Rosjanie, ale szybko wróciła tu SP 182, a za nią reszta. Budynek remontowano do 1950, tak, że w 1951 uczyło się tu już 570 uczniów. W 1967, pod opieką dyr. Prządka, Szkoła wygrała konkurs Historia naszej dzielnicy oraz zdobyła odznakę Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej. W 1975 wybuchł tu pożar, w piątek 13. W związku ze zniszczeniami, wakacje rozpoczęto nieco wcześniej. W wyniku reformy 1999\2000 utworzono tu gimnazjum i zostawiono liceum.

Przy wejściu w 1927 umieszczono pamiątkową tablicę z napisem Siedmioklasowa Powszechna Szkoła Publiczna ADMCMXXVII

Nr 81: **Dom mieszkalny robotników przędzalni i farbiarni Towarzystwa Akcyjnego Przędzalni Wola.** Budynek zaczął powstawać etapami, począwszy od 1893 do 1914 wg proj. Jana Lilpopa. Był to jeden z pierwszych całkowicie zelektryfikowanych zakładów, powstałych na pocz. XX w. Produkowała materiał nieprzemakalny, tkany tak gęsto, że nie potrzebny był jakikolwiek impregnat. Wyroby zakładu znane były w całej Europie.

Nr 91: **Wytwórnia MEGACYKL.** Właścicielem był inż. elektryk Władysław Trembiński, gdzie produkowano magnetrony prof. Groszkowskiego i inż. Ryżki. Była to lampa elektronowa umożliwiająca generowanie elektrofal. Działały tu również zakłady SOLVAY.

Nr 93: **Kamienica.** Powstała ok. 1890.

Tory tramwajowe. Przedwojenne szyny tramwajowe, po których wagony jeździły do chwili likwidacji linii w 1963 i przeniesienia jej na Prymasa Tysiąclecia.

Data nadania nazwy: 1921.07.05